

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязынын
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин,
ажымчы чоннар депутаттарының область Совединин органы

Көдээге политиктиг ажылды— чаа сорулгаларның деңнелинге

СЭКП Төп Комитетинин сентябрь Пленумунун доктаалын партия болгаш бүгү совет улус көдээ ажыл-агыйны улам ынай хөгжүдеринин дайынчы программасы кылдыр хүлээп алган. Ол программаның амыдырал кырынга боттанган социал-индустрияның күчүлүг өзүлдизинин суурунгу үндэзилээш бистин чурттувуска көдээ ажыл-агыйның элбекшилдиги продуктуларын тургузарының сорулгалын практикага шийтирлээр арганы бээр.

Колхозарны, МТС-терин болгаш совхозтарны улам ынай быжыглаарының материал-техниктиг болгаш организастыг бүгү таарымчалыг байдалдар партия болгаш чааа тургузуп турар. Ынчанмыжа, тургустунган болдунар аргалар болгаш таарымчалыг байдалдар партияның район болгаш эге организацияларының, колхозтарның, совхозтарның болгаш МТС-терин удуруткучуларының организациячы ажылы чокка, боду чааа-гаар-ла чогуур чедишкенин ханды-гыттар деп болдунар болза ханы алдадал болур ийиң.

Көдээ ажыл-агыйны улам ынай хөгжүдеринин талазы-биле ол улуг хемчеглерин чедишкениг боттанчыр массалар ортузунга партия организацияларының политиктиг ажылында, бүгү материалды болдунар аргаларны болгаш таарымчалыг байдалдарны бүгү хемчег-биле ажымчаларыне көдээниң ажал-ишчилерин оларның мобилизастап билиринден улуг-биле хамаарыжар. Масса-политиктиг ажыл болза, ажылчы чоннарың коммунисттик кижиздилегезинин, ажыл-агый политиктиг сорулгаларны күседириче оларны мобилизастарының эң чугула чепсэ болур. Көдээге масса-политиктиг ажылдың деңнелин бедидерин, ол ажылды удуруткучу күштелдерин чөр-чөрия партия организацияларыңдан СЭКП ТК-ның Пленуму негезин.

Бистин областың партия организациясында үш муң ажыг көдээ коммунист санаттың турар. Бистин колхозтарыыста, МТС-теринесте болгаш совхозтарыыста хөй сангы партияниң активниң чогаалдыкчы күжүн шимчээшикче улам идепкейлик кириштирер керек. Колхозтарның, МТС-теринин, совхозтарның дык хөй партия организациялары азуеде партияның Төп Комитетинин Пленумунун материалдарын колхозчуларга, МТС, совхоз ажылдакчыларына, бүгү ажылчы чоннарга тайылбырлап бээр талазы-биле улуг ажылды чорууду турарлар. Чижээ, Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук», Бий-Хем районда «Кызыл тараачын», Каа-Хем районда «Тийлегез», колхозтарның парторганизациялары Пленумунун материалдарын тайылбырлаары-биле кады партияның айтышыкчыларын күсөдир дээш көдээге социал-индустрия калбартып, колхозтарны организаста, ажыл-агый талазы-биле быжыглаарыне улганган колхоз бүдүрүлгезинде идепкейлик кирип, күш-ажылчы керектерге колхозчуларны боттарының үлгөргө-чижээ-биле сорук кирип турарлар.

Масса-политиктиг ажылды бүдүрүлгениң шийтирлиг участоктарыне чоокшулаары эргежок чугула. Дык хөй партия организацияларында политиктиг ажыл-агыйда шийтирлээр арганы бээр. Массалар ортузунга политиктиг ажыл-агый сорулгалардан хоорук чорутууп турар деп СЭКП ТК-ның Пленумунга демгелзээ. Ажыл-агыйдан политка чарылбас, ажыл-агый сорулгаларны шийтирлээри-биле ову холбаштырар дийлп чугаалаала чоруур, а практикасында политиктиг ажылды ажыл-агый тургу-

зуушкунунун талазы-биле хүн-бүрүнүн боттуг ажылыңдан хоорулдуруп чоруур ажылдакчылар бисте-даа ховар эвес. Ындыг ажылдакчылар болза, ажыл-агыйның шуут-ла арыг айтырыгы-даа, күгүле политика-ның-даа арыг айтырыгы бойду-ста чок деп чүвени уттуп чоруурлар. Ажыл-агый чедишкениң кезээде политиктиг ажылдың чедишкени-биле кожа чоруур. Партияни политиктиг ажыл-агый чедишкениниң үндэзини болур, ону бичии-даа кошкарды бүдүрүлгелиг болгаш экономиктиг көргүзүлгениң четпес болурунга чедирер.

СЭКП ТК-ның сентябрь Пленуму мал ажылын шийтирлиг көдүренин бүгү чуртка амыдыралчы эң чугула ужу-дузалыг, сонгаарладың бол-бас сорулга кылдыр тодаргайлаан. Аңаа дүүштүр партия организациялары, партияни-политиктиг ажылды эде тургусушаан, боттарының кол күжүни-ишкениң колхозчу бүдүрүлгениң шийтирлиг участоктарыне чеге уландырар хүлээлгелиг. Мал ажылының фермаларының, мал чөми белеткээр бригадаларының, мал кажаалары кыштагаларының белеткээр туугу бригадаларының ажылдакчыларының ортузунга политиктиг ажылдың үндэзини-биле экижидер керек. Бистин областа мал чөминин белеткелениң, мал кажааларының тууушкунунун хождашкынын, ол ажылга Барыш-Хемчик, Тес-Хем, Бай-Тайга, Сүт-Хөд, Танды база өске-даа чамдык райондарының болгаш совхозтарның, МТС-териниң шыдажыр аржак озаалдашыкчы чонун ортузунда политиктиг ажылдың четпес тургустунганы-биле тайылбырлаар керек.

СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунун айтыкан хемчеглерин практика-га күсөдир талазы-биле кайгамчыктыг улуг ажыл чорудары партия организацияларының мурнунда туруп турар. Социалисттик көдээ ажыл-агыйның бүгү адырларын улам ынай хөгжүдөр, колхозтарны быжыглаар, оларның нинти ажыл-агыйны бүгү талазыг хөгжүдөр, көдээ ажыл-агыйның нинти болгаш барааның продукциязын көдүүдөдир, колхозчуларның акша болгаш натуралыг орулгаларын бедидер, оларның материалды байдалын улам экижидер талазы-биле партияның салган сорулгаларын күсөдир дээш социалисттик чарышты улам калбарчыр эргежок чугула. Социалисттик чарышты удурутка партия организациялары чарыштын өзүлү-ла массалыг болурун, көдээниң ажыл-ишчилеринин ортузунга агитация ажылы үргүлчү чорударын, чарыштын ажыктыг чоруун, оон түнелдеринин хүн-бүрү үнүп деңнелин турарын чедип алыр ужурулуг. Мурнакчы дуржулганы түңнээр, калбарчы, эртемнин чедишкениң бүдүрүлгеге непередир талазы-биле онза харысалгалыг сорулга партия организацияларының мурнунда туруп турар. Көдээ ажыл-агыйны удурутунун чогум уткаышак ийди.

Партияни аппараттың ажылын СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунун негеделерин өзүугар эде тургузары, партияни удуруткучу бүдүрүлгениң кол участоктарыне чоокшулаары көдээ хөй-нинтинин политиктиг ажылында ээ-харысалга чок чорутуу ууткаарынга догум болур. Партия организацияларының сорулгалы—массалар ортузунга политиктиг ажыл-агый сорулгалары партияни негеделерин хандырып турар чаа, улам бедик деңнелче көдүрени болур.

Баштайгы авансыга

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Телефон-биле). Этек-оолдун хову бригадалык чүгүле бодунуң колхозунда эвес, Барыш-Хемчик районда, харын область бестин сурагылы. Бригада чаксы тарылганы 10 хүн агротехниктиг негеделер өзүугар бедик шынарлыг дооскан.

Тараачын чайгы суггарылдазынга Марзан-оол, Кызыл-оол, Сендажи оларны харысалгалыг тургускан. Арыктарың чазалгазын кылдып тургаш, 70 га кызылстак, 60 га чингетарааның, 6 га арбайның үш эргиделиг суггарылдазын олар ак-сеткилдиг хандырған. Оон түнелден ол шөлдөрин га бүрүзүден 19 центнер кызылтас, 20 центнер арбай, 22 центнер чингетараа дүдүжүн алган.

«Кызыл тараачын» колхозтуң өске-даа шөлдөринден бо чылын дүжүт чагай болган, чамдык черлерге тараа 1 метр 40 сантиметр бедик виген турган. Күрүне-биле санажып, МТС-ке натуре төлөирин база дооскаш, колхоз баштаар чери колхозчуларга 800 центнер тарааның база 55 центнер картофельдин баштайгы авансызын тыпсырын шийтирлээ. Ол болза, колхозчуларын ажылдап алганы күш-хүн бүрүзүңге 1,5 килограмм тараа онаажып турар.

Баштайгы авансы-биле мал бригаданыңдан Бойду —1223 килограмм, Маадыр-оол—1300 килограмм, Хуралбай—1043 килограмм тарааны алганнар. Тудугун болгаш ховунун бригадаларында оон-даа хөйну алыр колхозчулар бар

Москва область- Ленинский районун Владимир Ильич аттыг көдээ ажыл-агый артелинин колхозчулары «СССР-ниң көдээ ажыл-агыйны улам ынай хөгжүдөр хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-ның доктаалын өөренип турарлар. Чурукта: агитатор С. А. Камширианың СЭКП ТК-ның доктаалы мал ферманың ажылдакчыларынга номчуп берип олурары. Чуруу Э. Евсерихинниң.

Көдээге хереглээр түдүг материалдары

СССР-ниң Түдүг материалдарының үлетпүрүнүн министерствозунун бүдүрүлгелеринде тууйбу, цемент, черепица, санитар техниказының кылыгыларын бүдүрүп үндүренин улгаттырары дээш база продукцияны көдээ ажыл-агыйга дүрген чедирери дээш чарышты калбартып турар. Бо чылдың эрткен 8 айларының дүргүзүнда Новороссийск, Подольск, Енакиевск, Подгоренск, Днепродзержинск болгаш өске-даа цемент заводтары чурттуң колхозтарыне, машина-трактор станцияларыне болгаш совхозтарыне 450 муң тонна ажыг цементини чүдүрүп чоруткан. Оларның 6 муң тонназы онаалдан ашыр чорутунган.

Куйбышевтик, Муромнун, Славянскиниң, Одессаның болгаш өске-даа черлерин чымчак шывылгар

кылыр заводтары көдээ ажыл-агыйга бээр продукциязының планын чедишкениг күсөдир турар. Бо-ла үениң дүргүзүнда олар көдээ чаа түдүглөргө он алды миллион дөрбөлчөни метр тольду, рубероиданы болгаш пергамини чоруткан. Шифер заводтары 57 миллион ажыг кезек шиферин көдээге чоруткан. Министерствонун дык хөй бүдүрүлгелери көдээ ажыл-агыйга түдүг материалдары белеткээринин тос айларының планын хуусаа бетинде күсөткен. Колхозтарның, машина-трактор станцияларының болгаш совхозтарның чуртталга болгаш култура-амыдырал туудулдарына херегленир дык хөй сангы сонга шилдерин, черепица болгаш өске-даа материалдар чорутунган.

(СЭТА).

Колхозтарга электрин моторлар

МОГИЛЕВ. Могилевтик металл ажылдап кыбыр комбинатының коллективин сентябрь 29-та Арменияның колхозтарыне болгазырангайжыккан электрин моторларының бөлүгүн чоруткан Көдээ ажыл-агыйга херектиг шимчедикчилер кылып үндүрениң талазы-биле үшкү квартал-

дың планын хуусаа бетинде күсөткөн. Сентябрьда комбинат колхозтарга 1200 кире электрин моторларын чоруткан, ол болза, оон мурнунда ийи айның дүргүзүнда чоруткан моторлар-биле деңнежиң турар.

(СЭТА).

Колхозчулар малданып турар

ЕРЕВАН. Иджеван районун Уэун-тала суурунун колхозуңга сөөлгү хүнеринин дүргүзүнда 50 колхозчулар инектер, хаваанар болгаш койлар тыптынып алган. Ол-ла районун Саригюх, Ачалдур, Куйбышево сууруларның колхозтарында

инек чок ажыл-агыйларың саны ийи катап кызырылган. Республиканың өске-даа хөй-хөй көдээ ажыл-агый артелидеринин кижигүшери база инектенип алгылаан.

(СЭТА).

Областың малчыннарында

Малдыг өзүлдөргө, эки уксаалы дээш

Областың колхозтарына чыгыны өзүлдөргө өске малдардан чоокка чедир-ле хождоол келген. Ону күгүле ажаалда хайгааралдың четпес тургустунуң келгени-биле тайылбырлаар апаар. Бо ажылды Чаа-Хөл районда «Победа» көдээ ажыл-агый артели онзалап көргөш, чыгычыларга дуржулгалыг колхозчуларны кирип, оларны харысалгалын улгаттырганыңдан чыгыс өстүрениң планы бо чылын 120 хуу күсөткен.

Ажаалдазы эки болуруга мал семис, а күштүг мал белен аарыа-даа, оон чаш төлү боткур, дүрген өзүүчөл болур. «Победаның» чыгычылары штер Балган, Төрө, Хаваа олар чайгы, күсүк семиртилгеже кол кичэңгейин салып турар. Ол ышкыш кышкы оларны чөп ажыглаар болза, мал күгүле чайын куруктурган күжүн хевээр артырар эвес, харын чамдык үелерде немей семирип турарын ажылдың практиказы бүзүртеккен.

Эш Балганниң чыгызында бо чылын төрөз 73 белерин кулуннар шупту менди, оон эки одалатканыңдан кулуннарын семирип улгатканы дык көрүштүг болуп турар. Аныяк чыгыс кадарчызы эш Төрө база-ла ак-сеткилдин илередип турар. Оон кададында 165 баш аныяк малдар бо чайын шупту ортумактан өрү семирзэн.

Малдын семиртилгезин, туруш байдалын үргүлчү эргип көөр, малчыннарга сүме бээр талазы-биле колхозтуң зоотехниги эш Кызыл-оол база эки ажылдап турар. Ылангы чыгыны уксаалын экижидеринге бо чылы шилтинген 52 белерин

дон уксаалыг аскырлар-биле эдериптирген.

Колхозтуң чыгыс фермазы (эргелекчи эш Сырбайка) кыштагаларында ажылчы планын чогаалып алган. СЭКП Төп Комитетинин сентябрь пленумунун төгөүлүг доктаалын эрестиг боттанчырары-биле малчыннар улам бедиктен хүлээлгелерин ажылдап турар.

Хойжууң үлгери

Бай-Тайга районда «Дөн-Төрөк» колхозтуң хойжуу Донгак Дощаа 1949 чылдан эгелээш колхозтуң ийитилештирген хөй малын кадарып, бодунга онаашкан хүлээлгезин ак-сеткилдиг күсөдир турар.

Үш чылдың дүргүзүнда 748 баш төрүүр назылыг хойлардан 781 баш хураганнарын бүрүн доруктурган болгаш 1953 чылда 173 баш төрүүр хойлардан 211 баш хураганнарын доруктуруп алган. Малдын одал-белчинрин чөп организастап келгениден оон кадарган хойларының семиртилге деңгелдизи чылдын-на эки болуп турар.

Эш Д. Дощаа бодунун кададында турар хойларының кышкы, чайгы кажааларының септелгезин болгаш малды одалрадып хонор черлерин боду баш бурунгаар белеткен: ап турар.

Чеди чыл дүргүзүнда

Кызыл районда «ТАРН XII Улуг хурал» колхозтуң инекчи эш Кунгаа-Сайын чеди чыл ишинде колхозтуң аныяк инектерин азырап, оларны ажаалдагы болгаш чегерилгезин таарыштырып келгени-биае төрүүр назылыг 493 баш инек-

Көдээ ажыл-агыйның шийтирлиг көдүрлүшкүнү дээш

Бедиткен чаа хүлээлгелер

«Көдээ ажыл-агыйны улам ынай хөгжүдөр хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-ның пленумунун доктаалын бистин областың колхозчу тараажылары изин-биле байырлап, күчүлүг көдүрлүшкүн-биле хүлээп ап турар. Улуг-Хем районда «Партияның XIX съездизин» колхозтуң бүгү бригадаларыңа болгаш бөлүктөрине пленумун доктаалын таныжып, ону ханызы-биле өөрениринин ажылдарын чорудуп турар. ТК-ның пленумунун доктаалына сорук кирген колхозчулар ажыл-агый чылын чедишкениң доозар дээш бедиткен хүлээлгелерин ап турар. Колхозтуң туудулдары туугу планын күсөдир дээш чаа күш-биле, туудула 62 колхозчулар, бир автомашиналыг, 27 аъттарлыг болгаш алчын хөй тергелеринг ажылдап кирген.

Түдүг бригадалыг үшкү квартал-

дын төңүзүнде 11 чаа чуртталга бажынарны, бир хлеб быжырар черин, 50 баш инек кирер кажааны эки шынарлыг кылдыр туудуп дооскан.

Тудулчулар бедиткен хүлээлгелерин алган, олар 1200 баш хөй кирер, 150 баш инек мал кирер 1 кажааны болгаш 6 чаа чуртталга бажынарның база 4 машина кире бээр бир гаражты октябрь айда бүрүн доозуп, аялгаалга кииренин хүлээлгезинер. Алдыңдан хүлээлгелерин чедишкениң күсөдир дээш түдүг бригадаларың күжүн чөп организастап турар. Ол бригадала партия бөлүү политик-массалыг, организастыг ажылдары туудулчулар ортузунга калбартып, алган хүлээлгелерин күсөдиринге таарышкан байдалдары тургузуп турар.

Колхозчу ишчилерниң харызы

СЕСЕРЛИГ. (Телефон-биле). Кызыл районун «Баян-Хем» көдээ ажыл-агый артелинин ишчилери СЭКП Төп Комитетинин сентябрь пленумунун төгөүлүг доктаалын амыдырал кырынга боттанчырары дээш улам бедиткен хүлээлгелер өзүугар ажылдап турар.

Келир чылдың тарылгазынга белеткееп алган үренинеринин арыглаашкынын ам доозуп турар. Эл-бекшилдиг дүжүтүү өстүрүп алырынга сугтап бугазының негелдизи улуг. Октябрьның 4-тен эгелеп Баян-Хем бугазының казышыкында 24 кижин (удуртукчузу хову бригадирин эш Сенгин) ажылдап кирген.

Бүдүрүлгеге планында көрдүнген 5 чуртталга бажынарны туудулдары дооступ, бүрүн ажылдап кирген. Хлеб быжырар бажының база алган.

Мал чөми белеткээринин ажылы бо чылын «Баян-Хемде» багай эвес боттанган, 352 тонна сизген белеткээр планыңдан 31 тоннаны ажыр

ажаап алган. 43 сараатты тынамчалыг кажааларда быжыглап тургускан, силос салырын 101 хуу күсөткен, 11 тонна саваның база бөлүп алган. Амгы үеде 1 аът машиналыг 5 кижин сизген ажылында уламчыла-ышсаан.

Малды эки чылыглан кажаалар-биле хандырар чорук кол айтырымың бирээш. Бо талазы-биле эрги кажааларың септелгезин доозууга, кыштагаларда 30 центнер ажыг өдөктерин кургалып бөлгөн. Ол ышкыш 60 инек, 40 бызаа база 400 хөй кирер чаа кажааларың тууду доозууга, Төгөде кыштагда малчыннар чурттаарыңа бир бажыны база туудуп эгелей берген.

Бо бүгү болза, чоннун чагай амыдыралы дээш бистин Коммунисттик партиявистың болгаш Совет чазавыстың улуг сагыш салышыкыныга колхозчу ишчилерниң күш ажылчы харызы болур.

Келир чылдың дүжүдүңгө

ТУРАН. (Телефон-биле). Бий-Хем районун колхозтары келир чылдың тарылгазынга чер андырылганын чедишкениг чорудуп турар. «Кызыл тараачын» колхоз 600 гектарын андарар планын 682 гектар бедидер. Бо талазы-биле Туран МТС-тин мында ажылдап турар механизаторлары (бригадирин эш Табаев) кызымак чүткүлүн илередип турар.

«Тийлегез» колхозта чер андарылгазы база-ла чедишкениг болуп, мында трактористтер Итпей болгаш Монастыридин олар хун нормазың үргүлчү 130 хуудан ашыр күсөдир турар. Моон-биле кады ол колхозтуң тараажылары үренин уруушкун дооскан, ам ону арыглавшыаан, кургалып турарлар.

терин 3—4 хар чедир колхозка азырап берген.

Коммунист малчының көргүзүү

Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелинин малчыны коммунист эш М. Ханды нинтинин мал ажылын хөгжүдеринин хереңге бүгү күжүн салып, мал ажылының талазы-биле бодунун мергежилин болгаш үлгени өске колхозчуларга көргүзүп турар.

Эш М. Ханды болза бо чылын төрөз 53 баш инектерден 53 баш бызааларны менди камгалып алган. Чай дүргүзүнда одаларын үш катап солаан, эки сыттуг черлерге инектерни кадарган. Ынчангаш оон малдап кадарган инектеринин күжү семис шырак болуп турар. Эргеткен чылын инек малдын ажаалдазын, оларын эки организастап чоруткан. Оон кададында бүгү инектерин баш саны менди болгаш инектеринин сүдү немежиң турар.

Колхозчу малчыннарга дузалыг сүмени бээр, оларнын ортузуңга тайылбыр ажылы чорудар талазы-биле эш М. Ханды идепкейлик кирип турар

Чылыгының чедишкени

Улуг-Хем районда улгатыр катыштырган Калинин аттыг колхозтуң инитилештирген чыгыс малының кадарчызы Тюлюш Дарый-оол 1948 чылдан эгелээш колхозтуң чыгыс мал өстүрер планын күсөдир дээш ак-сеткилдиг ажылдап турар.

Ам үеде эш Дарый-оолдун кодыннда 489 чыгыс мал бар, оон иштинде төрүүе чогуур 85 белерден 85 кулуннарын менди алган болгаш колхозтуң белеринин данзында кирбөөн 14 аныяк белеринин 14 кулунун доруктуруп алган. Ынчангаш эш Дарый-оол бо чылын төрөз 99 белерин кулуннарын чидирп чок камгалап алган өстүрүп турар.

Ниваньч малының өзүлдөзү дээш

Кызыл районда «Малчын» көдээ ажыл-агый артелинин улуг хойжуу Салчак Лапчар-оол нинтинин хөй ажылы хөгжүдерининче улуг кичэңгейин салып турар.

Артедьдин хою сөөлгү үш чылдын дүргүзүнда дөрт катап өскөн. Хойжу чыл келген тудум-на бедик көргүзүлгени чедип ап турар. Ол 1951 чылда 131 хураганнарын, 1952 чылда 225 хураганнарын, 1953 чылда 310 хураганнарын менди доруктуруп өстүргөн.

Хойжу Лапчар-оол нинтинин хөй малының кададын чылдын дөрт ээлчөнде эки таарыштырып, кызымаккай ажылдап турганының түнелден колхозтуң хөй ажылында ап турар орулгазы үш катап өскөн. Чурт хойларында болгаш хайнак каракул хойлардан өзөш эвес дүкчү кыргып ап турар

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинде болгаш СЭКП Төп Комитетинде

Чуртка мал ажылын улам ыңай хөгжүдөр болгаш колхозчуларның, ажилчыннарның база албан-хаакчыттарның ажил-агыйларының мал ажылының продуктуларын күрүнеге ыяавыла дужаарының нормаларын кудуладыр талазы-биле хемчеглернің дугайында

(Уланчызы. Эгези № 195 солунда). Бир эвес инвалид өлүр болза, ажил-агыйга тывыскан чингелде чылдың төңүзүңге чедир хөвээр артар;

в) көдээ черлерде эге, долу эвес ортумак болгаш ортумак школаларның башкыларының (оон ишинде ол школаларның пенсияга шылчези башкыларының), директорларның, өөрөдөгү-кижизидиге кезээниң талазы-биле директорларның оралакчыларының, көдээ черлерде туруп турар уруглар бажыннарның кижизидикчилеринин болгаш күш-ажыл талазы-биле инструкторларның ажил-агыйлары;

г) агрономнарның, зоотехниктеринин, гидротехниктеринин, чер тургузуучуларының, меллиораторларның, ветеринар эмчилеринин болгаш фельдшерлеринин, медицина эмчилеринин, ортумак медицина ажилдакчыларының, көдээ черлерде туруп буйругуларда, албан черлеринде болгаш организацияларда тускай эртемниң аайы-биле ажилдап турар тускай эртемниң күрүне санитар инспекторларынның ажил-агыйлары;

д) машина-трактор болгаш тускайжиткан станцияларның, көдээ ажил-агый машиналарынның капитал дептегизинин районнар аразында мастерскаяларынның, база ол ышкаш совхозтарның, чыгыш мал заводдарынның болгаш көдээ черлерде туруп күрүне чимис питомниктеринин директорларынның, директорларынның оралакчыларының, инженерлеринин, техниктеринин, агрономнарның, улуг механиктеринин болгаш механиктеринин ажил-агыйлары.

Бо бөлүктүн «а», «б», «в» болгаш «д» чүүлдеринде баш бурунгаар көрдүңгү чингелдерин тыпсырды: бир эвес бо чүүлдерде айткан хамаатылар өг-бүлениң кол ээзи азы өг-бүлениң күш-ажыл кылып шыдаар карачангыс кежигүнү болуу болза;

бир эвес ажил-агыйда ажил малы чок болгаш бирээден хөй эвес инекти, бо чылда төрүтүңгөн чаш малды санавака мыйыстыгы бола малдың бирээден хөй эвес чаш төлү, 6 айда өрү назылыг бир хаваныг болгаш чаш төлү-биле кады бир чылдан өрү назылыг үш хөй, өшкүтүт болза, а иңээ азы хаваны чок турунда чаш төлү-биле кады бир чылдан өрү назылыг бештен хөй эвес хөй, өшкүтүт болза, а бо районнарга деңизин Кыдыкы Сонгу-чүктүн районнарынга болгаш ирак черлерге, бир эвес хуу-өнүчүзүндө туруп малдын бажы ук районнуу колхозчу эрегезинге көдээ ажил-агый артелинин Уставы-биле баш бурунгаар көрдүңгөн саньдан ашпас болза;

бир эвес ажил-агыйда чер үстөгүгүн хемчези ССРЭ-нин Чазавың доктааткан нормазыңдан ашпас болза;

е) албан черлеринде, будурулгелерден болгаш организациялардан колхозтарже чоруткан тускай эртемниглерин болгаш практиктеринин иштинден колхозтар даргаларына сонгутурганынның ажил-агыйлары;

ж) көдээ черлерде чурттап турар болгаш хуу өңүзүндө малы чок ажилчыннарның болгаш албан-хаакчыттарның, ус-тывыштыг балык тулар артелеринин болгаш инвалидтер кооперациязынның артелиеринин кежигүннеринин ажил-агыйлары;

з) назылап кыраан ужурунда күш-ажыл кылып шыдаас колхозчуларынның, ажилчыннарнын, албан-хаакчыттарнын, хуу аякчыларынның болгаш өске-даа хамаатыларынның 60 хар четкен болгаш оон өрү назылыг эр кижилеринин база 55 хар четкен болгаш оон өрү назылыг хөвөөжөннеринин ажил-агыйлары, бир эвес өг-бүлениң күш-ажыл кылып шыдаас өске кежигүннери боттарының күш-ажылы-биле ажил-агыйга киришпей турар болза;

и) өг-бүлениң составында 8 хар чедир назылыг уруглары бар, азыраар кижизин ышкынганымның чылдагааны-биле күрүнеден пенсия төлөтүрүр хамаатыларының ажил-агыйлары, бир эвес өг-бүлениң бир-

ден хөй эвес күш-ажыл кылып шыдаар кежигүнү өг-бүлениң составында бар болза;

к) ыяавыла дужаалдарынның чылдың январь 1-де 16 хар назы четпез экес уругларын ажил-агыйлары, бир эвес ажил-агыйда өг-бүлениң күш-ажыл кылып шыдаар кежигүннери чок болза.

9. 8 бөлүктүн «б», «в», «ж», «к» чүүлдеринде айткан ажил-агыйлары сүттүн күрүнеге ыяавыла дужаалдарынан бүрүн хостаар.

8 бөлүктө айткан болгаш хуу өңүзүндө инектерлиг оон өске ажил-агыйларын сүттүн күрүнеге ыяавыла дужаалдарына чингелделик норма-биле — доктаатылган нормаларын чартык хемчези-биле кириштерер.

10. Ада-чурттуу дайынның фронтунга өлгөн болгаш ис чок ичкен шериг албаныгыларын болгаш партизаннарнын ажил-агыйларына этти, сүттү, күш чуургазын, дүктү болгаш хаван кежин күрүнеге ыяавыла дужаалдары талазы-биле даразында чингелдерин тыпсыр: өг-бүлениң составында өг-бүлениң күш-ажыл кылып шыдаар чангыс кежигүнү болгаш 16 хар чедир назылыг үш чедир уруглардыг ажил-агыйларга дужаалдарын доктаатылган нормаларының 25 хуу хемчези-биле, а өг-бүлениң составында 16 хар чедир назылыг үштөн хөй уруглардыг болгаш күш-ажыл кылып шыдаар бир кижилит ажил-агыйларга 50 хуу хемчези-биле.

11. Инектери, хунажынар, хойлары өлгөн азы аргажоткун кырындан соккан таварыларга колхозчуларынның, ажилчыннарнын, албан-хаакчыттарын болгаш өске-даа хамаатыларын ажил-агыйлары сүттүн болгаш дүктүн күрүнеге ыяавыла дужаалдарында хостаар, база ол ышкаш хаванын халдаштырып аарылдардан өлгенин азы малды аргажоткун кырындан соккан чылдагааннарның дугайында-ветеринар хайгааралдын түйенел болза, колхозчуларын болгаш өске-даа хамаатыларын хаванын кежинин ыяавыла дужаалдарында хостаар.

Сүттү, дүктү болгаш хаван кежин ыяавыла дужаалдарында хостаарын дийр малдарын өлгөн азы аргажоткун кырындан соккан үезинде эгелеп чорудар.

12. Бир эвес ала-чагаа болур болуушкундан качытпаан, өг-бүлениң кол аякчыларын өлгөн азы үр үдө аараан болгаш түр үдө аар берге материалдыг байдалга таварышкан колхозчуларын, ажилчыннарнын, албан-хаакчыттарын болгаш өске-даа хамаатыларын ажил-агыйлары мал ажылынын продуктуларын күрүнеге ыяавыла дужаалдарында райүүскомнарнын дилээни өзугаар чамдык кезини, а чамдык таварыларда бүрүн хостаар эргени республикаларын Министрлер Чөвүлелинде, крайүүскомнарга болгаш облүүскомнарга тыпсыр.

13. ыяавыла дужаалдарының талазы-биле чингелдерин тыпсыр үезинде күш-ажыл кылып шыдаас таварының санына кирирлер болза: а) социал хандырылга органырындан инвалидтик I болгаш II бөлүктүгө хамаарыштыргай инвалидтер;

б) хову болгаш өске-даа ажилдарга кирип шыдаас бертик-бел кижилер.

Чингелдерин тыпсыр үезинде, өг-бүлениң кежигүннерин—60 харлыг болгаш оон өрү назылыг эр кижилери, 55 харлыг болгаш оон өрү назылыг хөвөөжөннерин болгаш мал ажылынын продуктуларынның ыяавыла дужаалдарга кири санал турар календарлыг чылда ол назын чеккен 16 хар чедир уругларын, база ол ышкаш шериг албаныгыларын болгаш өөрөдөгү черлеринде бир чылдан эвээш эвес хуусаа-биле өөренип турар өөреникчилерин күш-ажыл кылып шыдаарларынның санына кирир.

IV.

Колхозтарга мал чемнерин будурулгезин болгаш белеткелин улгаттыр дугайында

1. 1954 чылда колхозтарга харыг мал чемнерин белеткээрлик планда 176 миллион тонна хемчезле, оон ишинде сизини—90 миллион тоннага, шыктыг чемнери—76 миллион тоннага, оон ишинде силосту—42

миллион тоннага болгаш корне-любнеллодтар—34 миллион тоннага доктадыр.

Мал чемнерин будурулгезинге болдунган жомудаашкыны узуткаар болгаш колхозтарнын малын

эки сизен, өске-даа харыг чемнер, корнелюбнеллодтар, силос, ногаан чемнер, мал чеми тараа болгаш контрастатынган өске-даа чемнер-биле бүрүн хандыар сорулга-биле:

а) колхозтарга чангыс болгаш хөй чылда үнер сизеннерин, мал чеми корнеллодтарын, мал чеми бахчи болгаш силос культуураларын тарылга шөлүн база дүжүттүн даразында хемчезалдерге чедирер:

Тарылга шөлүн (миллион гектар-биле)

Хөй чылда үнер сизеннер-1954	1955		
ниң кезилде шөлү.	13,6	16,0	
Хөй чылда үнер сизеннеринин тарылгазы . . .	10,0	12,0	
Чангыс чылда үнер сизеннер	5,6	6,2	
Эон иштинде судан сизен	1,5	1,7	
Мал чеми корнеллодтар болгаш мал чеми бахчи культууралары	1,4	1,5	
Силос культууралары	2,0	2,4	
Дүжүттүн (гектардан) центнер-биле.			
Хөй чылда үнер сизеннер	24	27	
Чангыс чылда үнер сизеннер	22	24	
Мал чеми корнеллодтар болгаш мал чеми бахчи культууралары	160	180	
Силос культууралары	120	135	
Чагаа үгер сизен шөлдеринин кезилде	12	13,5	

Хөй чылда үнер сизеннерин тарылга шөлүндө кезилде планы күдестиниң барган болза, чангыс чылда үнер сизеннерин болгаш өске-даа мал чеми культуураларын тарылга шөлүн таарыштыр улгаттыр турарын доктадыр.

б) ховулу болгаш хову-яныг районнары люеринин, эспаркеттин, конструн өзөк чок, судан сизен тарылга шөлүн калбаттыр; кара хөвүнүг эвес куржагга болгаш Урал районнарына тимофееска холдумактыг клеверин, сула холдумактыг викация база чангыс чылда үнер райгастың тарылга шөлүн; ылаңгы мурнуу Чөөн-чүктүн, Мурнуу чүктүн болгаш Сонгу Кавказтын, калдаашкыныг хову районнарына мал чеми бахчи культуураларын—тыкваның, арбузтун, кабаечкун тарылга шөлүн калбаттыр, мал чеми тыкваның болгаш кабаечкун тарылгазын чурттуу оон өске районнарына непередили тардыр; эки силос салып белеткээрине эне үнелик болгаш дүжүттүг культуура болур кукурузанын силоска хереглээри-биле, оон тарылгазын кара хөвүнүг болгаш кара хөвүнүг эвес куржаларын төп областтарына, Белоруссияны, Прибалтика республикаларынның районнарына, Уралдын, Сибириниң база Ыраккы Чөөн-чүктүн мурнуу районнарына болгаш Кавказтын сонгу районнарының колхозтарынга, совхозтарынга харыг мал чемнерин сүүзүн кири экижидеринге херектиг контрастатынган силостуг чемнерин алыр сорулга-биле 1954 чылда кукурузанын бажын силостаарын будурулгени калбак дуржулгазы кылдыр организацияларын ССРЭ-нин Көдээ ажил-агый болгаш белеткеклер министрствозунга база ССРЭ-нин Совхозтар министрствозунга дагыр;

в) картофельдин чемгир бедик шынарлын барымдалаш, мал чемине ажилгаары-биле оон будурулгезин баштайгы ээлчеге кара хөвүнүг эвес куржалын, Уралдын, кара хөвүнүг төп областтарын болгаш Барынын Сибириниң районнарына дыка калбаттыр;

г) 1954 чылда колхозтарга клевер үезиннеринин чылдазын 1121 муң центнер хемчезле, люернанын—813 муң центнер, эспаркеттин—872 муң центнер, хөй чылда үнер хоорунунун сизеннерин—644 муң центнер хемчезле чорударын хандыар. 1953 чылда күрүне курлавырларынга судан сизениң үезиннерин 60 муң

центнерден эвээш эвести белеткээр; д) 1953—1955 чылдарын дургузунда клевер үезиннеринин талазы-биле күрүненин магадылал фондузун 60 муң центнерден эвээш эвес хемчезле, люернанын—60 муң центнер, эспаркеттин—50 муң центнер, тимофеесканын—30 муң центнер, житняктын—25 муң центнер, өзөк чок конструун—40 муң центнер хемчезле тургузар;

е) шынааларын болгаш оларларны экижидер талазы-биле колхозтарга ажилды чорударын даразында хемчезалдерге хандыар: (муң гектар-биле)

1954 ч.	1955 ч.		
Шынааларда болгаш оларларга сизеннерин удобрениелер-биле нежегери	1700	3300	
Продуктулуу эвээш шынааларны база оларларын чарып андарары болгаш ол шөлдерге мал чеми культуураларын тарымы	1635	3200	
Тулааланган шынааларын болгаш оларларны кургадыры	650	750	
Шынааларын болгаш оларларын дзымдыг арыглап, аштаары	740	960	

1953 чылдын күзүндө база 1954 чылдын чазынды колхозтарга 7 миллион тоннадан эвээш эвес едетти, 1,4 миллион тонна торфокомпосту, 300 муң тонна өл өдетти белеткээш, шынааларга аппарын төгери организастаар.

Колхозтарнын малга чирттир тараа культуураларын тарылгазын калбаттыр чорукту хандырып, колхозтарнын малын чемгерер тараалар фондурларын тургузарын болгаш оларнын шың ажылгалына шыныг контролюдоттандыратын, ол ышкаш үезин хөвөө экижидеринче, бобы культуураларын—чазын болгаш күзүн тарып виткин, айт бобыларынын, чочактаранын, чыанын, нуттун, чечевиниң болгаш өскелерин-даа үезиннерин көвүдөли чорукту дүргелеринче угландыр хемчеглерин алыр ССРЭ-нин Көдээ ажил-агый болгаш белеткеклер министрствозунга, чер-черин совет болгаш көдээ ажил-агый органынарыга хүлээдир.

2. Мал болгаш куштар чемгерер тарааларын, суланы, көктарааны, кукурузаны, бобы-тараа болгаш өске-даа культуураларын база тараа кудуруктарын тирттырп, дээрбездэн дөш гарниевтиг чылдазын дужаалдазын колхозтарын 1953 чылдан эгелеп хостаар. Күрүне болгаш кооперация дээрбелеринге мал чеми тарааны тирттырганын хөвөөни кылдыр центнер бүрүздөн 3 рубль хемчезлиг акшаны төлетирер.

3. Колхозтарнын малын контрастатынган чемнер-биле хандыар тевезде, ССРЭ-нин Көдээ ажил-агый болгаш белеткеклер министрствозунга база ССРЭ-нин Аш-чем барааннар үлетпүрүнүн министрствозунга 1953 чылдан эгелеп күүседир-биле хүлээдири болза:

а) ыяавыла дужаалдарын чурму-биле күрүнеге кызылтас дужаап турар колхозтар дужааган кызылтасын деңизин барымдалап ишкениндин 7 хуу хемчези-биле деди эгитпашаан, эгидип турар ишкениндин өртөн кызылтаска хамаарыштыр доктаатынган белеткек өртекттерин өзугаар болдуурарын;

б) Мурнуу болгаш Мурнуу-Чөөн-чүктүн, Барынын Сибириниң база өске-даа черлерин хөвөө болгаш климаттыг байдалдары аш-чемниң эи үнелик культууразы—кызылгасты өстүреринге таарымчалыг болганы-биле мал чемгерер тараа культуураларын тарылгазына шоолуг эвес шөлдөр онааштынып турар районнарына бар турар эквивалентилер өзугаар кызылгасты мал чемгерер культууралар-биле тулаштыр солустуруларын;

в) ыяавыла дужаалдарын чурмуң өзугаар күрүнеге болгаш машина-трактор база тускайжытылган станцияларын ажилдап бергенин натуре төлөвиринге дужаап турар үстүг культуураларын үезин орну кылдыр жмыхты колхозтарга, 1953 чылдын ийги чартындан эгеле, центнер бүрүздөн не 12 килограмм чедир, чингитинген өртекттерин сазарынн нормазын доктадыр.

Лен-долгунецтин болгаш коноплянын талазы-биле колхозтарга жмыхтерни сазарынн амгы турар чурумун ол хөвээр артырар.

Пландан ажыр 25 хуу чедир дужаатынган үстүг культуураларын үезин орну кылдыр колхозтарга жмыхты сазарынн нормазын центнер бүрүздөн не 16 килограмм хемчезле, пландан ажыр 25-тен 50 хуу чедир дужаатынган үстүг культуураларын үезин орнуна, центнер бүрүздөн—32 килограмм база пландан ажыр 50 хуудан өрү дужаатынган үезин орнуна, центнер бүрүздөн—40 килограмм хемчезле сазарынн нормазын доктадыр.

4. Инектерин сүткүр продуктулуун бедир сорулга-биле чайгы үдө шыктыг ногаан чемнер-биле элбекшилдик, чадалаг оларларын ажилгаарын системазын хереглеп тургаш, малдын турлаг-лагерлиг азыралын калбаа-биле непередирин колхозтарга сүмелээр.

Чайгы болгаш күскү үелерде малды ногаан база шыктыг чемнер-биле азыраарыга херектиг кылылал оларларын тургузарын болгаш чангыс база хөй чылда үнер хоорунун болгаш бобылыг сизеннерин ол ышкаш корнеллодтарын тарылгазын чорударын хандыар. Кукурузаны, тарымал тоорукту, мал чеми капустаны болгаш өске-даа силостуг культуураларын өстүрүп, оларын силостаашкынга калбаа-биле ажилгаарын, колхоз болгаш совхоз бүрүзү инектин баш сапынга 5—6 тоннадан эвээш эвес силосту салган турары чулуула деп санаар.

5. Казах ССР-ин, Узбек ССР-ин, Туркмен ССР-ин, Таджик ССР-ин, Кыргыз ССР-ин, Грузия ССР-ин, Азербайджан ССР-ин, Астрахань, Грозный, Сталинград, Ростов областтарын, Дагестан АССР-ин, Сонгу-Осетин АССР-ин болгаш Ставрополь крайның колхозтарынга мал ажылыны, ылаңгы хойнуң моон сонгааргы сайызыраалыга кадаттыг оларларын улам чөп болгаш долuzu-биле ажилгаар, малдын ыракшылыг оларламышкынын ол республикаларга, крайларга, областтарга чоруту кыздыр сорулга-биле сизенин магадылал курлавырларын тургузарын хандырып, ол сорулгага хамаарыштыр чангыс болгаш хөй чылда үнер сизеннерин тарылгазын, мал кажалаарын, ол ышкаш чуртталга база культуура-амырлар бажыннарнын тудушкунун чорудар.

Кадаттыг оларларын улам чөп болгаш эки ажилгаар дугайында саналды ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинге 1954 чылдын январь 1-иниң бетинде кирип келирин ССРЭ-нин Көдээ ажил-агый болгаш белеткеклер министрствозунга хүлээдир.

6. Ыраккы кадаттыг оларларда мал туралагыдыр турар кадарчы бригадаларга хереглетипер стандарттыг ыяш бажыннарны болгаш вагончиктерин колхозтарга сазары-биле кылып белеткээш, Центросюзка дужааган турарын хандырып ССРЭ-нин Ыяш болгаш сазын үлетпүрүнүн министрствозунга хүлээдир.

Стандарттыг бажыннарны болгаш вагончиктерин тудушкунун дужаалдазын планнарга баш удур көргөн турарын ССРЭ-нин Күрпанынга даандыар.

7. Малды сугат-биле хандыра болганда, оларларга шахталыг болгаш артезиан кудуктарын даразында саннарга тударын ботландыр:

1954 ч. 1955 ч.

Шахталыг кудуктарын	6500	5800
Артезиан кудуктарын	2730	3500

8. Колхозтарнын кол ажылгаалыг черлеринге кудуктар болгаш өске-даа сугатчылыг тудууларын дөзөвиль-шичиелдиг ажилдарын база техниктиг удуртулганын күрүне боджелегин хүлээп алыр. Күрүне фондузуун черлеринге кудуктар болгаш өске-даа тудууларын дөзө-

вилел-шичиелдиг ажилдарын, тудушкунун талазы-биле чарыгдалдарын күрүне боджелегине хүлээп алыр, а колхозтарда быжылатынган күрүнениң чер фондузунга кудуктар болгаш өске-даа сугатчылыг тудууларын чарыгдалдарын 50 хуузу күрүне боджеле-биле, а арткан 50 хуузу колхозтарнын күш-ажалы кижилтези болгаш хөвөөнүн-биле болдуур.

9. Аш-чем үлетпүрүнүн будуру-гелеринин продукт артынчылары-дан малдын холуктуг чемнер будурулгезин улгаттырар сорулга-биле хүлээдири болза:

а) 1954 чылда холуктуг чемнер будурулгезин 2000 муң тонна, оон ишинде куштарга чирттерин 300 муң тонна чедир көвүдөдериң ССРЭ-нин Аш-чем барааннар үлетпүрүнүн министрствозунга дагыр. 1956 чылда заводтарын күзүзүн чыл иштинде малга чирттир чемнерин 5000 муң тоннага чедир белеткеп шыдаар кылдыр улгаттырар дугайында саналды ай хуусаа иштинде ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинге кирип келирин ССРЭ-нин Күрпанынга, ССРЭ-нин Көдээ ажил-агый болгаш белеткеклер министрствозунга база ССРЭ-нин Аш-чем барааннар үлетпүрүнүн министрствозунга айтыр;

б) чем артынчыларында кылган мал чемнеринге, эйт-сөөк болгаш балыктан кылган далганга өртектөр чингелдизин дугайында саналды ай хуусаанын иштинде ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинге кирип келирин ССРЭ-нин Күрпанынга, ССРЭ-нин Сан министрствозунга, ССРЭ-нин Аш-чем барааннар үлетпүрүнүн министрствозунга, ССРЭ-нин Көдээ ажил-агый болгаш белеткеклер министрствозунга дагыр;

в) 1954 чылда курга жомун будурулгезин 155 муң тонна, хан болгаш эйт-сөөктөн кылган далганын 28 муң тонна, балыктан кылган далганын 31 муң тонна, курга барданын 23 муң тонна, сөөктөн кылган далганын 20 муң тонна чедир көвүдөдериң ССРЭ-нин Аш-чем барааннар үлетпүрүнүн министрствозунга дагыр;

1954—1955 чылдарда жом шыжаар черлерин корум-чурумга кирип, онгарлар кызылшыкын, жом чүдүрүлгезинин механизациязын хандырып ССРЭ-нин Аш-чем барааннар үлетпүрүнүн министрствозунга айтыр.

10. Спирт, чигир, пиво заводтарына болгаш аш-чем үлетпүрүнүн өске-даа будурулгелеринге мал чемгерер үнелик чемгер артынчыларын чогууру-биле ажилгаарын мывчага чедир организастаанын ылаңгы эвес деп санаар.

Спирт, чигир, пиво заводтарынын болгаш аш-чем үлетпүрүнүн өске-даа будурулгелеринин чангына, белеткек болгаш садым элмышкынга кирип келген малды, база совхозтарнын малын чемгереринге херектиг доктаамал ажилдаар чемгерлерге базаларын организастап тургаш, аш-чем будурулгелеринин продукт артынчыларын мал чеминге долuzu-биле ажилгаар дугайында саналды ай хуусаанын иштинде ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинге кирип келирин ССРЭ-нин Күрпанынга, ССРЭ-нин Аш-чем барааннар үлетпүрүнүн министрствозунга, ССРЭ-нин Совхозтар министрствозунга хүлээдир.

11. Хаваннар чемгерлестинге хереглетипер аш-чем артынчыларын чылдазын хоорайларга, үлетпүр төптөринге болгаш ажилчын сууларга организастаарын ССРЭ-нин Садым министрствозунга, ССРЭ-нин Аш-чем барааннар үлетпүрүнүн министрствозунга болгаш Центросюзка хүлээдир.

V.

Мал чемнери культуураларын ажилдап кылыр болгаш мал ажылынын фермаларына хөй күш үнер ажилдарын механизастаар дугайында

1. Колхозтарга сизенин кезер, бөлөк болгаш хөвөөнээр талазы-биле ажилдарын механизастаарынның денелин 1954 чылда 65 хууга, база сизенин сарааттаарынның талазы-биле 50 хууга, сизенин кезер, бөлөк болгаш хөвөөнээр талазы-биле 1955 чылда 80 хууга болгаш сизен-

ни сарааттаар талазы-биле 65 хууга, силос салыр талазы-биле ол-ла үелерге дүштүр 65 хууга болгаш 75 хууга, силос культуураларын болгаш мал чеми корнеллодтарын тарырынын болгаш одуруулар ара-лап ажилдап кылырынның талазы-биле 75 хууга болгаш 95 хууга, (Уланчызы 3-ку арыйда).

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинде болгаш СЭКП

Төп Комитетинде

Чуртка мал ажылын улам ыңай хөгжүдөр болгаш колхозчуларның, ажылчыннарның база албан-хаакчыттарның ажыл-агыйларының мал ажылының продуктуларын ыяавыла дужаарының нормаларын кудуладыр талазы-биле хемчеглернин дугайында

(Төнчүзү. Эгеги 2—3 ариннарда).

8. Колхозтарга сүмэлзери болза: а) белеткегинге, кири санаан болгаш колхозтун баштаар черинин хүлээп алган сизинин болгаш саванын нити саныннан 10 хуу чедир аванын сизин ажаап алышкынынга болгаш саван белеткегинге ажиллаан күш-хүннерин өзүгаарып, ыңчаарга чыггар үнген сизин черлерин ийги кезилдезинин талазы-биле 20 хуузу сизин ажаап алышкынынга болгаш саван чылдаанын үзгүндө колхозчуларга болгаш машина-трактор станцияларынын, машина-мал ажылынын болгаш өске-даа тускайытынган станцияларын ажилдакчыларынга бээр; сизин белеткезинин планын күүсеткен колхозтарга пландан ажыр белеткегин сизинин 30 хуузу күш-хүннеринге бээр. Оон аңгыда чедир белеткезинин үзгүндө, чыл эгезинден эгелдеш ажилдаан күш-хүннерин өзүгаарып белеткегин сизинин нити саныннан 5 хуу чедир база белеткегинге болгаш сарааттынган са-

ванын 10 хуузу чедир аванын бүгү колхозчуларга бээр. Күш-хүннерин өзүгаарып мал чедирин шуут хуваажырын чедир белеткели доозуланганын, күрүнге сизин дужаарының планы күүсетингенин болгаш нинитинин малын чедир-биле хандырганын соонда чорудар. Көдээ ажил-агый ажилдарының эрткен үзгүндө иштинде күш-хүннеринин минимумун чөптүг чылдаган чокка ажилдаван колхозчуларга, бөдүүн чедирин аванын биле бербес;

б) мал одарладыр одарлары колхозчуларга үндүрүп бээр, база эргежок чугула таварылгаларда белеткегин мал чедирин сөөртүрүнге колхозчуларга транспорт-биле дузаламчы көргүзөр.

Күрфонду черлерде, арга-ыяш иштинде, оруктар болгаш бугалар кыдында сизин кезер участоктары кезип алыр арганы колхозчуларга бээрин чер-черин совет болгаш көдээ ажил-агый органнынга хүлээдир.

гаш суг онгарларын, 3750 шахта кудуктарын, 500 өрүмнөп үндүргөн кудуктарын, 300 суг дамчыкчыларын тудуп тургузар; ССРЭ-нің Аыш-чөм барааннарыннын үлетпүрүнүн министрствозунун совхозтарынга мыйыстыг бола малга 30 муң баш кирер, хаваннарга 40 муң баш, хойларга 10 муң баш, куштарга 100 муң баш кирер мал кажаларын, 30 муң тонна ишкырлик силос дерилгелерин, 30 хөөлбектерин болгаш суг онгарларын, 200 шахта кудуктарын, 70 өрүмнөп үндүргөн кудуктарын болгаш 100 суг дамчыкчыларын тургузар;

б) чер-черин тудуг материалдары-биле, колдуунда-ла күрүнге болгаш чурт үлетпүрүнүн база үлетпүр кооперациязынын бөдүрүлгелеринин бөдүрүп кылышыкынынын күседиле совхозтарнын облүкүсконнарын, крайкүсконнарын болгаш республикаларын Министрлер Чөвүлелдеринин бадылааны, ол тудуг материалдарынын эрткен совхозтарга смет-сан санаашкынынын кири санап таарыштырган өртөктерин-биле бүрүн хандылар.

5. Мал ажылынын тудугларынын тудушкунуна 0,5 миллион кубометр бөдүн чудуктарын болгаш 0,4 миллион кубометр дилер материалдарын ыяш чок районнарыннын совхозтарынга тускай сорулгалыг кылдыр ажилдагыр-биле тускайлап үндүрүп 1954 чылдын октябрь 1-де моон адаанда саннардан эвээш эвеске чедирер:

6. 1954 чылда ыраккы Чөөн-чүктүн, Мурнуу Казахстаннын болгаш Ортаа Азиянын совхозтарынга күш-ажылчы курлавырларнын школаларында 3000 кижи санын тудуг ажилчыларын, оон иштинден: 1200 бызандыларын, 500 чазаныкчыларын, 1000 дашчыларын болгаш 300 шукатуржуларын ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунун хувааганын өзүгаарып чорударын ССРЭ-нің Культура министрствозунга хүлээдир.

7. ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунун элөөн совхозтарында бызаларын эмирлик азыраарынын хожундай системанын ажиллап турарын болгаш инектерин чамдызын сагбайн турарын шын эвес деп көөр.

8. Улуг хоорайлар болгаш үлетпүрүлүг төптөр чогуунда турар совхозтарга күрүнге эт дужаарынын планын күүседизинин санынга кириштир 3 неделядан 2 ай чедир назылыг эр бызаларын дужаар эргени тыпсар.

9. Совхозтарын болгаш чылгы мал заводтарынын фураж культуларынын база кукурузанын бүгү дужуун үренин фондуун урган соонда олар доктаатынган нормалар өзүгаарып мал чедирин ажиллаар кылдыр доктаадыр.

Чамдык совхозтарга фураж үренинин артыкчылыгы өлбастар аразынын Заготзерно пунктуларынга азы область иштинин солжугушкун фондузунга дужаатынган турар, ону ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунун, ССРЭ-нің Көдээ ажил-агый болгаш белеткедлер министрствозунун, база ССРЭ-нің Аыш-чөм барааннарыннын үлетпүрүнүн министрствозунун хувааганы-биле ол фондудан совхозтарга үндүрүп бээр.

Совхозтарын болгаш чылгы мал заводтарынын солжугушкуну чуруму-биле дужааган аыш-чөм, бобы болгаш крупа культуларынын орнуна үренин-фураж культуларынын мал чедиринге биле оларга үндүрүп бээр.

10. Күрүнге мал ажылынын продукциянын дужаарынын төптүктөн алынган болган.

Культармейжи эш Мөңге совхозтун малчыларын бижикке өвөрөтпашаан, оларга партиянын болгаш чазактын үндүрүп турар шийтирлерин чогуур үзгүндө таныштырып берин, солунга үнген чугула материалдарын номчулганын үргүлчү чорудуп турар.

11. Малдын баш санын көвүдөдиринге, оон продуктуунун бедидеринге, малдын баш санын камгалаарынга болгаш мал ажылынын продукциянын күрүнге дужаарынын планын күүседиринге совхозтар ажилчыларыннын материалдыг сонуургалын бедидер сорулга-биле пландан ажыр мал баш санын болгаш мал продукциянын алганы дээш совхозтар ажилчыларынга немереде шааналдарын 1954 чылдын январь 1-ден эгелеп кириер.

12. 1954 чылдын январь 1-ден эгелдеш совхозтарын мал ажылында ажилчыларынга чогуур тускай хептерин халаска бээр эргени ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга, ССРЭ-нің Көдээ ажил-агый болгаш белеткедлер министрствозунга база ССРЭ-нің Аыш-чөм барааннарыннын үлетпүрүнүн министрствозунга тылсар.

13. 1954—1956 чылдарда моон адаанда чүдүлдерин боттандыраарын ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга хүлээдир: а) совхозтарга кадрларын быжыглаарынга чуртталганын болгаш культура амыдыралын эргежок чугула байдалдарын тургузар төлөөде совхозтарга чуртталга байжыннарын, школаларын, эмзелгелерин, уруглар ыялыларын болгаш өске-даа культура-амыдырал черлеринин тудушкунун;

б) чангыс-аай хевирлик септелге мастерскаяларын, гаражтарын, сарайларын, серилерин база тракторлар болгаш көдээ ажил-агый машиналарын ажаар бетоннаан азык шөлчүгөштерин, нефть шыгжаар черлерин, артык кезектер складтарынын тудушкунун боттандыраар, а ол ышкаш совхоз мастерскаяларын болгаш септелге бөдүрүлгелерин токар, фрезер, өрүмнөп станоктар-биле болгаш дерилгелер-биле хандылар.

Херенгилерин, тракторларын, көдээ ажил-агый машиналарын, автомашиналарын, материалдарын, ыяштын болгаш дерилгелерин, а ол ышкаш минералдыг удобрениелерин эргежок чугула санын ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга тускайлап үндүрүп бээрин ССРЭ-нің Күрпланын чыл планынга көөр.

14. 1954 чылдын январь 1-ден эгелдеш совхозтарын мал ажылында ажилчыларынга чогуур тускай хептерин халаска бээр эргени ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга, ССРЭ-нің Көдээ ажил-агый болгаш белеткедлер министрствозунга база ССРЭ-нің Аыш-чөм барааннарыннын үлетпүрүнүн министрствозунга тылсар.

15. 1954—1956 чылдарда моон адаанда чүдүлдерин боттандыраарын ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга хүлээдир: а) совхозтарга кадрларын быжыглаарынга чуртталганын болгаш культура амыдыралын эргежок чугула байдалдарын тургузар төлөөде совхозтарга чуртталга байжыннарын, школаларын, эмзелгелерин, уруглар ыялыларын болгаш өске-даа культура-амыдырал черлеринин тудушкунун;

б) чангыс-аай хевирлик септелге мастерскаяларын, гаражтарын, сарайларын, серилерин база тракторлар болгаш көдээ ажил-агый машиналарын ажаар бетоннаан азык шөлчүгөштерин, нефть шыгжаар черлерин, артык кезектер складтарынын тудушкунун боттандыраар, а ол ышкаш совхоз мастерскаяларын болгаш септелге бөдүрүлгелерин токар, фрезер, өрүмнөп станоктар-биле болгаш дерилгелер-биле хандылар.

Херенгилерин, тракторларын, көдээ ажил-агый машиналарын, автомашиналарын, материалдарын, ыяштын болгаш дерилгелерин, а ол ышкаш минералдыг удобрениелерин эргежок чугула санын ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга тускайлап үндүрүп бээрин ССРЭ-нің Күрпланын чыл планынга көөр.

16. 1954 чылда ыраккы Чөөн-чүктүн, Мурнуу Казахстаннын болгаш Ортаа Азиянын совхозтарынга күш-ажылчы курлавырларнын школаларында 3000 кижи санын тудуг ажилчыларын, оон иштинден: 1200 бызандыларын, 500 чазаныкчыларын, 1000 дашчыларын болгаш 300 шукатуржуларын ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунун хувааганын өзүгаарып чорударын ССРЭ-нің Культура министрствозунга хүлээдир.

17. ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунун элөөн совхозтарында бызаларын эмирлик азыраарынын хожундай системанын ажиллап турарын болгаш инектерин чамдызын сагбайн турарын шын эвес деп көөр.

18. Улуг хоорайлар болгаш үлетпүрүлүг төптөр чогуунда турар совхозтарга күрүнге эт дужаарынын планын күүседизинин санынга кириштир 3 неделядан 2 ай чедир назылыг эр бызаларын дужаар эргени тыпсар.

19. Совхозтарын болгаш чылгы мал заводтарынын фураж культуларынын база кукурузанын бүгү дужуун үренин фондуун урган соонда олар доктаатынган нормалар өзүгаарып мал чедирин ажиллаар кылдыр доктаадыр.

Чамдык совхозтарга фураж үренинин артыкчылыгы өлбастар аразынын Заготзерно пунктуларынга азы область иштинин солжугушкун фондузунга дужаатынган турар, ону ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунун, ССРЭ-нің Көдээ ажил-агый болгаш белеткедлер министрствозунун, база ССРЭ-нің Аыш-чөм барааннарыннын үлетпүрүнүн министрствозунун хувааганы-биле ол фондудан совхозтарга үндүрүп бээр.

Совхозтарын болгаш чылгы мал заводтарынын солжугушкуну чуруму-биле дужааган аыш-чөм, бобы болгаш крупа культуларынын орнуна үренин-фураж культуларынын мал чедиринге биле оларга үндүрүп бээр.

20. Күрүнге мал ажылынын продукциянын дужаарынын төптүктөн алынган болган.

Культармейжи эш Мөңге совхозтун малчыларын бижикке өвөрөтпашаан, оларга партиянын болгаш чазактын үндүрүп турар шийтирлерин чогуур үзгүндө таныштырып берин, солунга үнген чугула материалдарын номчулганын үргүлчү чорудуп турар.

21. Малдын баш санын көвүдөдиринге, оон продуктуунун бедидеринге, малдын баш санын камгалаарынга болгаш мал ажылынын продукциянын күрүнге дужаарынын планын күүседиринге совхозтар ажилчыларыннын материалдыг сонуургалын бедидер сорулга-биле пландан ажыр мал баш санын болгаш мал продукциянын алганы дээш совхозтар ажилчыларынга немереде шааналдарын 1954 чылдын январь 1-ден эгелеп кириер.

22. 1954 чылдын январь 1-ден эгелдеш совхозтарын мал ажылында ажилчыларынга чогуур тускай хептерин халаска бээр эргени ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга, ССРЭ-нің Көдээ ажил-агый болгаш белеткедлер министрствозунга база ССРЭ-нің Аыш-чөм барааннарыннын үлетпүрүнүн министрствозунга тылсар.

23. 1954—1956 чылдарда моон адаанда чүдүлдерин боттандыраарын ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга хүлээдир: а) совхозтарга кадрларын быжыглаарынга чуртталганын болгаш культура амыдыралын эргежок чугула байдалдарын тургузар төлөөде совхозтарга чуртталга байжыннарын, школаларын, эмзелгелерин, уруглар ыялыларын болгаш өске-даа культура-амыдырал черлеринин тудушкунун;

Кыдат Улус Республиканын доктаамал делгелгезинде

Москвада Чөөн-чүк культуларынын күрүне музейинин чеди залдарын ээлээн кыдат чурулга уран-чүүлүнүн доктаамал делгелгезин москвачылар кайгамчык улуг сонуургал-биле көрүп турар. Ында ийи муң кире көргүзүлгелер—чурумал чүүл, скульптура, графика, бажың иштинин уран чурумалдыг эт-херекселдери, сөөктен, даштан, сандан-ыяштан болгаш оон-даа өскелерден бүткен кылыглар делгетинген.

Бурунгунун уран-чүүдү залында бурунгунун тураскаалдары көргүстүнген Олар Кыдат болза, оранчок бурунгудан бээр бедик уран культура-биле болуп келгенни херечилеп турар. Оларнын аразында чурукчу Су Хань-Ченин XII чүс чылга хамааржыр «Ойнал турар уруглар» деп ажылы көрүкчүлеринин онза кичээниин хаара тудуп турар.

XV—XVIII чүс чылдарын кыдат уран-чүүлүн көргүскен залда Фарфордан, даштан, ыяштан, сөөктен, баалыдаан, хүлдерен кылган ыяштуру уран кылыглар делгетинген. Фарфор шаажаңнар, аяктар, диизелер бижимелдик болгаш чангыс-аай өңүт, ыңчалаа-даа ыяш-бүрү чузунерни берип турар нарын будуктар-биле каастатынган.

Кызыл сандан ыяштан баалындап тургаш, сиилип кылган кылымалар болбаазарындагы-биле онзаланып турар. Делгеледе тургу өстөн кылган «кэсалар» деп чуруктар нарын кылыглы-биле хамыкты кайгалып турар.

Кыдат Улус Республиканын бо үдеги уран-чүүлү делгелгеде калбаа-биле көргүстүнген. Кыдат чурукчулар болгаш улус чогаалыннын уран-шевер кижилери хостуг улустун амыдыралын байлап болушкуннар-биле көрүнүктелдирип көргүскен чогаалдарын тургузуп турар.

Кыдат уран-чүүлүнүн доктаамал делгелгезинге бо чылын 1400 экскурсиялар болулаан. (СЭТА).

Болгариянын чийк үлетпүрүнүн чедишкени

СОФИЯ. Болгариянын чийк үлетпүрүнүн бөдүрүлгелеринде улустун дегерлек барааннарыннын бөдүрүп үндүрүшкунун улгатыраар дээш, продукциянын шынарын бедидери болгаш ассортиментинин калбары дээш чарыш калбарган.

Чарыштын чоруп турарынын үзгүндө чийк үлетпүрүнүн ажилдакчылары кийикчылык түнделдерин чеди ап турарлар. Чурттуң улус ажил-агыйнын бо адыры сес айларыннын 105 хуу күүсеткен. Болгариянын чийк үлетпүрүнде күш-ажылдын муракчы совет методтары улам-на калбаа-биле ажилдатынып турар. Совет стахановчулар Левченко биле Мухановтун методдарын ажиллаан ажилчыларнын саны бо чылдын алды айларынын дургузунда 1282 кижи чедир өскөн. Оон түнделнде бирги чартык чылдын дургузунда 11,5 миллион азык лев (акша) камтынын алдынган.

Бо чылдын ийги кварталында Болгариянын чийк үлетпүрүнүн бөдүрүлгелери дээди сорттуң 97,5 хуу барааннарын бөдүрүп үндүргөн. (СЭТА).

Италияда ажил соксадышыкыны

РИМ. Итали пөс-таавычыларнын 24 шахтыг бугу-нिति ажил соксадышыкыну улуг чедишкенин эртенки «Унита» солун медээлеп турар. Павия, Неаполь, Лекко, Биелла, Прато, Милан, Турин хоорайларга пөс-таавычыларнын 90—100 хууларын ажил соксадышканын.

Сентябрьнын 30-де Рим можугуу-нүн пөс-таавычыларынын болгаш чурттуң дүк үлетпүрүнүн ажилчыларынын ажил-соксадышыкынын үргүлчүлөп турган. (СЭТА).

Америк малчын фермерлеринин байдалы

НЬЮ-ЙОРК. АКШ-тын муң-муң малчы-фермерлери мал өртөөнүн аажок кудулаанынын түнелинде хоозурашыкка кыжандыра берген. Ындыг турбуже этке үрмөктөп салар өртөктер бедик болуп үргүлчү-левишаан.

Чер ажылынын министрствозунун медээлеп турарын өзүгаар алырга, чурт рыногундан фермерлеринин мал срунуга ап турар ортукмак өртөө 1952 чылдын августтан бо чылдын августка чедир 38 хуу эвээжээн.

Дузаламчы дугайында фермерлеринин негелдизинге хармылаарын америк чазак каш недела мурунда бир-ле дугаарында оралдакшак, чазак өртөктерни деткиир» сорулга-биле 200 миллион фунт этти сатып алып деп медээлээн. 150 миллион фунт этти сатып алган. Ынчалза-даа ол сатып алышыкынар фермерлерин боттарынын малын салдып турар өртөктерни деткивейн турар. Оон-биле кады чазактын оларга эт сатып берип турарын эт консервалаар компанияларнын азык-кончааларын ол программа дыка «деткээ» деп медээлеп турар.

Юнайтед Пресс агентлидинин дынатканын өзүгаар алырга, Флорида штаттан малчы-фермер Клайд Харт фермерлер байдалын өөренип шийчелеп турар, көдээ ажил-агый

Кыдат үлетпүрү, көдээ ажил-агый болгаш амыдырал-чурттаганда чаартылгаларнын дугайын делгелгенин көрүкчүлеринге хей санын материалдар чугалап берип турар. Элээн хей көргүздүлдер бугу делегейге тайбын дээш демиселге кыдат болгаш совет улустарын бузулбас наймалына тураскаатынган.

Кыдат Улус Республиканын чарлатканы Пекинин төп шөлүнүн кезинин даштан сиилип кылган дүрү-хевири онза кичээниин ээлдирип турар.

Сөөлүг чылдарын дургузунда тургустунган ыяш-бүрү сиилип кылган чуруктар болгаш плакаттар чаа Кыдаттын улус демократтыг уран-чүүлүнүн хөгжүлдизин көргүзүп турар. Гу Юаньнин «Мао Цзэ-дуннун тараачынар-биле беседаны» деп чуруу, Линь Ганьнин «Джао Гуй-лянь маадырларын хүлээп алышкынында» деп чуруу улуг сонуургалды болдуруп турар.

Чаан сөөгүндөн ооп кылган кылыглар муңуку хевээр бедик денелде туруп турар. Он-баазын чүүлдерин болгаш хевир-дүрүлери чурп көргүскен чуруктар болгаш кылыглар көрүкчүлери ортузунга кайгамчык улуг магалашкыны болдуруп турар. Музей сөөлүг хүннерин дургузунда бо үдеги кыдат уран-чүүлүн хей ызылыг чаа чогаалдарын алган. Оларнын аразында кыдат ажилчынарга совет тускай эртемнилерин дуржугазын дамчыдып турарын көргүскен. Пекинин чурукчу Ли Цзун-цинин плакады база бар.

Кыдат уран-чүүлүнүн доктаамал делгелгезинге бо чылын 1400 экскурсиялар болулаан. (СЭТА).

VIII. Совхозтарга мал ажылын хөгжүдөрүнүн дугайында

1. ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга, ССРЭ-нің Көдээ ажил-агый болгаш белеткедлер министрствозунга, ССРЭ-нің Аыш-чөм барааннарыннын үлетпүрүнүн министрствозунга база областарнын, крайларнын болгаш республикалар-

Table with 2 columns: Item, Value

Table with 2 columns: Item, Value

2. 1955 чылдын төңүзүндө совхозтарга тарылга талазы-биле, мал чеми корнеплаттарын, силос болгаш мал чеми бахчи культуларынын одуруг аразынын сайзыралдыгзынын талазы-биле ажилдарнын механизациязынын денелени 80—95 хуу, Украин ССР-нин, Соңу Кавказтын болгаш төп кара хөрүзүнүг областарнын районнарынга силосаар кукурузанын болгаш тарымал тооруктун дөрбелчин-уланчак тарылгазынын болгаш одуруг аразынын сайзыралдыгзынын талазы-биле 80—95 хуу, база өске районнарга 70—80 хуу чедирер; сизин кезилдизинин, сизин сарааттарынын талазы-биле 85—100 хуу, мал чедирин силосаарынын талазы-биле 85—100 хуу, комбайн-биле ажаап алганынын соонда саванын чымырын болгаш сарааттарынын талазы-биле ажилдын механизациязын—90 хуу чедирер.

3. 1954—1955 чылдарда совхозтарын мал фермаларында хей күш кирер ажилдарнын механизациязын мынчаар доктаадыр:

Table with 5 columns: Item, 1954 ч., 1955 ч., 1954 ч., 1955 ч.

4. ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга база ССРЭ-нің Көдээ ажил-агый болгаш белеткедлер министрствозунга, ССРЭ-нің Аыш-чөм барааннарыннын үлетпүрүнүн министрствозунга, областарнын, крайларнын болгаш республикаларыннын совет органнынга хүлээдир болза:

а) совхозтарга малдын баш санын эки туттунган мал кажалары-биле база фермаларын суг хандыргазын, мал чедирин чегерилге механизацияны белеткедлер министрствозунун, ССРЭ-нің Аыш-чөм барааннарыннын үлетпүрүнүн министрствозунун хувааганы-биле ол фондудан совхозтарга үндүрүп бээр.

Совхозтарын болгаш чылгы мал заводтарынын солжугушкуну чуруму-биле дужааган аыш-чөм, бобы болгаш крупа культуларынын орнуна үренин-фураж культуларынын мал чедиринге биле оларга үндүрүп бээр.

10. Күрүнге мал ажылынын продукциянын дужаарынын төптүктөн алынган болган.

Культармейжи эш Мөңге совхозтун малчыларын бижикке өвөрөтпашаан, оларга партиянын болгаш чазактын үндүрүп турар шийтирлерин чогуур үзгүндө таныштырып берин, солунга үнген чугула материалдарын номчулганын үргүлчү чорудуп турар.

21. Малдын баш санын көвүдөдиринге, оон продуктуунун бедидеринге, малдын баш санын камгалаарынга болгаш мал ажылынын продукциянын күрүнге дужаарынын планын күүседиринге совхозтар ажилчыларыннын материалдыг сонуургалын бедидер сорулга-биле пландан ажыр мал баш санын болгаш мал продукциянын алганы дээш совхозтар ажилчыларынга немереде шааналдарын 1954 чылдын январь 1-ден эгелеп кириер.

22. 1954 чылдын январь 1-ден эгелдеш совхозтарын мал ажылында ажилчыларынга чогуур тускай хептерин халаска бээр эргени ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга, ССРЭ-нің Көдээ ажил-агый болгаш белеткедлер министрствозунга база ССРЭ-нің Аыш-чөм барааннарыннын үлетпүрүнүн министрствозунга тылсар.

23. 1954—1956 чылдарда моон адаанда чүдүлдерин боттандыраарын ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга хүлээдир: а) совхозтарга кадрларын быжыглаарынга чуртталганын болгаш культура амыдыралын эргежок чугула байдалдарын тургузар төлөөде совхозтарга чуртталга байжыннарын, школаларын, эмзелгелерин, уруглар ыялыларын болгаш өске-даа культура-амыдырал черлеринин тудушкунун;

б) чангыс-аай хевирлик септелге мастерскаяларын, гаражтарын, сарайларын, серилерин база тракторлар болгаш көдээ ажил-агый машиналарын ажаар бетоннаан азык шөлчүгөштерин, нефть шыгжаар черлерин, артык кезектер складтарынын тудушкунун боттандыраар, а ол ышкаш совхоз мастерскаяларын болгаш септелге бөдүрүлгелерин токар, фрезер, өрүмнөп станоктар-биле болгаш дерилгелер-биле хандылар.

Херенгилерин, тракторларын, көдээ ажил-агый машиналарын, автомашиналарын, материалдарын, ыяштын болгаш дерилгелерин, а ол ышкаш минералдыг удобрениелерин эргежок чугула санын ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга тускайлап үндүрүп бээрин ССРЭ-нің Күрпланын чыл планынга көөр.

24. 1954 чылдын январь 1-ден эгелдеш совхозтарын мал ажылында ажилчыларынга чогуур тускай хептерин халаска бээр эргени ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга, ССРЭ-нің Көдээ ажил-агый болгаш белеткедлер министрствозунга база ССРЭ-нің Аыш-чөм барааннарыннын үлетпүрүнүн министрствозунга тылсар.

25. 1954—1956 чылдарда моон адаанда чүдүлдерин боттандыраарын ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунга хүлээдир: а) совхозтарга кадрларын быжыглаарынга чуртталганын болгаш культура амыдыралын эргежок чугула байдалдарын тургузар төлөөде совхозтарга чуртталга байжыннарын, школаларын, эмзелгелерин, уруглар ыялыларын болгаш өске-даа культура-амыдырал черлеринин тудушкунун;